

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 257/2017-35

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 9. októbra 2017 v senáte zloženom z predsedu Petra Brňáka, zo sudkyne Marianny Mochnáčovej a sudcu Milana Ľalíka prerokoval prijaté sťažnosti [REDACTED], [REDACTED], a [REDACTED], [REDACTED], zastúpených advokátom JUD. Ivanom Hegerom, Na Troskách 3, Banská Bystrica, ktorou namietali porušenie svojho základného práva na prerokovanie vecí bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Banská Bystrica v konaní vedenom pod sp. zn. 13 C 153/2012, a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo [REDACTED] a [REDACTED] garantované čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Banská Bystrica v konaní vedenom pod sp. zn. 13 C 153/2012 p o r u š e n é b o l i .

2. Okresnému súdu Banská Bystrica v konaní vedenom pod sp. zn. 13 C 153/2012 p r i k a z u j e konať bez zbytočných prieťahov.

3. [REDACTED] a [REDACTED] priznáva finančné zadost'učinenie každej v sume po 1 000 € (slovom tisíc eur), ktoré je Okresný súd Banská Bystrica p o v i n n ý vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

4. Okresný súd Banská Bystrica je p o v i n n ý uhradiť [REDACTED] a [REDACTED] trovy právneho zastúpenia v sume 749,60 € (slovom sedemstoštyridsaťdeväť eur a šesťdesiat centov) na účet ich právneho zástupcu JUDr. Ivana Hegera do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej aj „ústavný súd“) boli 2. mája 2017 a 16. júna 2017 doručené sťažnosti [REDACTED] a [REDACTED] (ďalej len „sťažovateľky“), ktorou namietali porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Banská Bystrica (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 13 C 153/2012 (ďalej aj „napadnuté konanie“).

2. Z obsahu sťažností vyplýva, že sťažovateľky sa spolu s ďalšími žalobcami od 8. decembra 2011 domáhajú určenia vlastníckeho práva žalovaného k bytom, ktorých sú nájomníkmi a chcú ich odkúpiť do svojho vlastníctva.

3. Sťažovateľky v sťažnostiach zhodne namietajú, že napadnuté konanie trvá neprimerane dlho a súd prvej inštancie vo veci postupuje neefektívne a nesústredene a konanie je poznačené zbytočnými priet'ahmi, čo potvrdil v odpovedi na ich hierarchickú sťažnosť predseda Krajského súdu v Banskej Bystrici. Preto navrhli vysloviť porušenie v záhlaví označených práv, prikázať okresnému súdu konať bez zbytočných priet'ahov,

priznať im finančné zadost'učinenie v sume po 3 000 € pre každú osobitne a trovy konania po 374,80 € na účet ich právneho zástupcu.

4. Podľa § 31a ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ak tento zákon neustanovuje inak a povaha veci to nevylučuje, použijú sa na konanie pred ústavným súdom primerane ustanovenia Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“).

5. Podľa § 166 ods. 1 CSP v záujme hospodárnosti konania súd spojí na spoločné konanie také konania, ktoré sa pred ním začali a skutkovo spolu súvisia alebo sa týkajú tých istých strán.

6. Zo spisov ústavného súdu vedených pod sp. zn. I. ÚS 257/2017 a sp. zn. II. ÚS 454/2017 vyplýva, že sťažovateľky zastúpené v konaní pred ústavným súdom tým istým právnym zástupcom sú v procesnom postavení žalobkýň stranami napadnutého konania a zhodne namietajú, že postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 13 C 153/2012 došlo k porušeniu ich základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Z povahy veci, ako aj argumentácie sťažovateľiek vyplýva, že po prijatí oboch sťažností na ďalšie konanie bude potrebné posúdiť rovnaké skutkové okolnosti a ústavnoprávne otázky.

7. Vzhľadom na to, že sťažnosti spolu úzko súvisia a sú obsahovo totožné, ústavný súd v záujme hospodárnosti konania podľa § 31a ods. 1 zákona o ústavnom súde v spojení s § 166 ods. 1 CSP rozhodol uznesením sp. zn. PLs. ÚS 18/2017 z 20. septembra 2017 tak, že veci vedené ústavným súdom pod sp. zn. I. ÚS 257/2017 a sp. zn. II. ÚS 454/2017 spojil na spoločné konanie, ktoré bude ďalej vedené pod sp. zn. I. ÚS 257/2017.

8. Predseda okresného súdu vo vyjadrení k sťažnosti zo 4. júla 2017 a jeho doplnení z 19. júla 2017 poukázal na množstvo procesných úkonov konajúceho sudcu ako odpoveď na procesné podania účastníkov konania, ktoré z objektívneho hľadiska predlžujú súdne

konanie a neumožňujú ho skončiť, súhlasil s upustením od ústneho pojednávania a rovnako sa vyjadril aj právny zástupca sťažovateľiek.

9. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv a slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

10. Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (rovnako aj práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru) vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak, ako právoplatným rozhodnutím súdu (I. ÚS 376/2017).

11. Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

12. Povinnosť súdu a sudcu konať bez prietahov podľa právnej úpravy účinnej do 30. júna 2016 vyplývala z § 6 OSP, ktorý súdu prikazoval, aby v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania postupoval tak, aby ochrana ich práv bola rýchla a účinná, ďalej z § 100 ods. 1 OSP, podľa ktorého len čo sa konanie začalo, postupuje v ňom súd i bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prerokovaná a rozhodnutá, ako aj z § 117 ods. 1 OSP, podľa ktorého bol sudca povinný robiť vhodné opatrenia, aby sa zabezpečilo splnenie účelu pojednávania a úspešné vykonanie dôkazov, a z § 119 ods. 1 OSP, podľa ktorého sa pojednávanie môže odročiť len z dôležitých dôvodov, ktoré sa musia oznámiť.

Ak sa pojednávanie odročuje, predseda senátu alebo samosudca spravidla oznámi deň, kedy sa bude konať nové pojednávanie.

13. Povinnosť súdu a sudcu konať bez prieťahov podľa právnej úpravy účinnej od 1. júla 2016 je *expressis verbis* zakotvená ako základný princíp civilného sporového konania v čl. 17 CSP, podľa ktorého súd postupuje v konaní tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá, predchádza zbytočným prieťahom, koná hospodárne a bez zbytočného a neprimeraného zaťažovania strán sporu.

14. Povinnosť súdu konať bez prieťahov vyplýva aj z § 157 ods. 1 CSP, podľa ktorého súd postupuje v konaní tak, aby sa mohlo rozhodnúť rýchlo a hospodárne, spravidla na jedinom pojednávaní s prihliadnutím na povahu konania.

15. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prieťahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, resp. práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, IV. ÚS 99/07) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna, faktická, prípadne procesná zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníka súdneho konania a postup samotného súdu. V súlade s judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) ústavný súd v rámci prvého kritéria prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (I. ÚS 19/00, II. ÚS 32/02, IV. ÚS 187/07). Podľa uvedených kritérií posudzoval ústavný súd aj sťažnosť sťažovateliek.

16. Pokiaľ ide o kritérium právna a faktická zložitosť veci, ústavný súd konštatuje, že predmet posudzovaného konania (sťažovateľky ako žalobcovia uplatňujú nárok na určenie vlastníckeho práva bytového domu žalovaného) sa javí po skutkovej aj právnej stránke ako čiastočne zložitejší, a to aj vzhľadom na veľký počet účastníkov, ako aj častú zmenu žalobného návrhu. Avšak vzhľadom na to, že aj takéto spory tvoria súčasť rozhodovacej agendy všeobecných súdov, nemožno skutkovou a právnou náročnosťou veci

ospravedlniť doterajšiu dĺžku konania v celom jeho rozsahu takmer 6 rokov, bez čo i len jedného prvostupňového meritórneho rozhodnutia vo veci.

17. Správanie účastníkov konania je druhým kritériom pri rozhodovaní o tom, či v konaní pred súdom došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu označených práv s'ťažovateľov. Ústavný súd konštatuje, že k priet'ahom prispelo aj správanie s'ťažovateľiek, keď nepodali kvalifikovaný návrh za začatie konania, ktorý sa musí v priebehu konania často meniť a dopĺňať o ďalších účastníkov konania.

18. Ďalším kritériom, podľa ktorého ústavný súd hodnotil, či v uvedenom konaní došlo k zbytočným priet'ahom, bol postup okresného súdu v predmetnej veci. Ústavný súd z chronológie úkonov pripojenej k vyjadreniu okresného súdu zistil, že pre procesnú aktivitu účastníkov konania musel urobiť doteraz množstvo procesných úkonov, ktoré smerujú k rozhodnutiu v merite veci, ale mali by byť volené efektívnejšie a prezieravejšie. Ústavný súd pripomína, že nielen nečinnosť, ale aj nesústredená a neefektívna činnosť súdu môže zapríčiniť porušenie označeného práva za neprimeranú dĺžku konania.

19. Ústavný súd preto konštatuje, že postupom okresného súdu v posudzovanom konaní došlo k porušeniu základného práva s'ťažovateľiek podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a ich práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

20. Ak ústavný súd pri rozhodovaní o s'ťažnosti fyzickej osoby alebo právnickej osoby podľa čl. 127 ods. 2 ústavy vysloví, že k porušeniu práva došlo právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom, prípadne nečinnosťou, zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah, prípadne prikáže tomu, kto právo porušil, aby vo veci konal.

21. Vzhľadom na to, že v čase rozhodovania ústavného súdu konanie vo veci nebolo skončené, ústavný súd vyhovel s'ťažnosti v časti návrhu na uloženie príkazu okresnému súdu konať bez zbytočných priet'ahov v zmysle § 56 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde.

22. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie. Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha finančného zadosťučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha. Podľa § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu. Cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen deklaráciu porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04).

23. Sťažovateľky žiadali o priznanie primeraného finančného zadosťučinenia každej z nich samostatne v sume 3 000 € z dôvodov uvedených v sťažnosti poukazujúc najmä na dlhotrvajúcu právnu neistotu. Podľa názoru ústavného súdu prichádza v tomto prípade do úvahy priznanie primeraného finančného zadosťučinenia. Pri určení primeraného finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných ESĽP, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu. Ústavný súd považoval priznanie sumy po 1 000 € každej zo sťažovateľiek za primerané finančné zadosťučinenie podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde. Pri ustálení sumy finančného zadosťučinenia ústavný súd prihliadal na celkovú dobu posudzovaného súdneho konania a jeho priebeh a na mieru zavinenia sťažovateľiek na vzniknutých prieťahoch v posudzovanom konaní. Ústavný súd v súlade s čl. 127 ods. 3 ústavy a § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde časti sťažnosti, v ktorej sťažovateľky žiadali priznať finančné zadosťučinenie nad ústavným súdom priznanú sumu, nevyhoviel.

24. Ústavný súd priznal sťažovateľkám (§ 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde) úhradu trov konania z dôvodu ich právneho zastúpenia advokátom. Pri výpočte trov právneho zastúpenia sťažovateľiek ústavný súd vychádzal z príslušných ustanovení vyhlášky

Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“). Základná sadzba odmeny za úkon právnej služby uskutočnený v roku 2017 je 147,33 € a hodnota režijného paušálu je 8,84 €.

25. S poukazom na výsledok konania vznikol každej zo sťažovateľiek nárok na úhradu trov za dva úkony právnej služby uskutočnené v roku 2017 (prevzatie a príprava zastúpenia a podanie sťažnosti ústavnému súdu) v sume po 374,80 € vrátane režijného paušálu a 20 % dane z pridanej hodnoty; spolu to je 749,60 €— túto sumu zaplatí okresný súd na účet právneho zástupcu sťažovateľiek (§ 31a ods. 1 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 CSP) do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu (bod 4 výroku).

26. Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 9. októbra 2017